

BÖLGESEL KALKINMADA ETKİLİ FAKTÖRLERİN YOĞUNLAŞMA KATSAYISI İLE İNCELENMESİ: NİĞDE İLİ ÖRNEĞİ*

Doç. Dr. Ömer İSKENDEROĞLU
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
oiskenderoglu@ohu.edu.tr

Metin Can GÜLSEREN
metincangulseren@hotmail.com

Geliş Tarihi:13.09.2017 **Kabul Ediliş Tarihi:** 20.11.2017

ÖZET

Etkin kalkınma politikaları etkin bölgesel kalkınma ile oluşturulabilir. Bunun için kalkınma eksenindeki sektörün, bölgenin ve ülkenin kalkınmaya konu bileşenlerde değerlendirilmesi gerekir. Bu çalışmada üretim, yatırım teşvik verileri, ithalat ve ihracat verileri ve finans kesimine ilişkin veriler dâhilinde bölgesel kalkınma konusu incelenmiştir. Bu bağlamda analiz dönemini oluşturan veri kısıtı altında Niğde bölgesi için 2006 – 2014 yılları arası esas alınarak yıllık frekanstaki bölgesel ve ulusal bir dizi veri dâhilinde yoğunlaşma katsayısı analizi gerçekleştirilmiştir. Analizden elde edilen sonuçlar bölgenin ülke ekonomisine kıyasla hangi faaliyetlerde daha yoğun olduğunu ortaya koyarak bölgesel kalkınma sürecinin hangi ekseninde ilerlediğini göstermektedir. Analiz sonucuna göre Niğde bölgesi Madencilik ve Taşocakçılığı İhracatı, Tarım ve Ormancılık İthalatı, Tarım İhtisas Kredileri, Toptan ve Perakende Ticaret İhracatı, Mesleki İhtisas Kredileri, Tarım ve Ormancılık İhracatı, Bitkisel Üretim Değeri, Resmi Kuruluşlar Mevduatı, Canlı Hayvanlar Değeri, İmalat İhracatı, Tasarruf Mevduatı alanlarında ülke ekonomisine kıyasla daha yoğun faaliyette bulunmakta olup bölgesel kalkınma dinamikleri bu bileşenlerce sağlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kalkınma, Yoğunlaşma Katsayısı, Niğde

THE INVESTIGATION OF THE ROLE OF FINANCIAL SECTOR BY LOCATION QUOTIENT: THE SAMPLE OF NIGDE PROVINCE

ABSTRACT

Effective development policies can be motivated through effective regional development. For this respect, the sector, the region and the country must be compared in case of development components. In this study, the issue of regional development in terms of production and investment incentive data, import and export data and financial sector data examined. In this context, under the data

*Bu çalışma Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde hazırlanan "Bölgesel Kalkınmada Finans Kesiminin Rolü: Niğde İli Örneği" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

constraint that constitutes the analysis period, shift share analysis is employed within a series of regional and national data on annual basis for Nigde province from 2006 to 2014. The results of the location quotient analysis reveals the activities that supports regional development process more intensively while compared to the country's economy. According to the results of analysis, its revealed that Nigde province has more intensive activities that supports regional development on Mining and Quarrying Exports, Agriculture and Forestry Import, Agricultural Specialization Credits, Wholesale and Retail Trade Exports, Vocational Specialization Credits, Agriculture and Forestry Exports, Crop Production Value, Official Institution Deposits, Livestock Value, Manufacturing Exports, Savings Deposits while compared to the country's economy.

Keywords: Development, Location Quotient, Nigde

1. GİRİŞ

İkinci dünya savaşından sonra motivasyon kazanan bölgesel kalkınma konusu gelişmiş ve gelişmekte olan ekonomilerde görülen farklılıktan kaynaklanmaktadır. Gelişmiş ekonomilerde bölgeler arası farklılıklar daha azken gelişmekte olan ülkelerde bu farklılıklar daha çoktur. Bölgesel kalkınma çalışmalarının temelinde bölgeler arasında veya ülke ile bölge arasında oluşan farklılığın tespit edilmesi yer almalıdır. Ancak birçok bölgesel kalkınma çalışmasında yalın şekilde bölgenin kalkınma dinamikleri incelenmiştir. Her bölgenin kendine özgü kalkınma motivasyonu farklılık gösterdiğinden bölge dinamiklerini ortaya konması değil bölge ile ülkenin kıyaslandığı çalışmalar konuya daha detaylı bir bakış açısı sağlamaktadır.

Bu çalışmada öncelikle Türkiye’de Bölgesel Kalkınma 1923-1950 dönemi, 1950-1960 dönemi ve 1960 yılından sonraki dönem olmak üzere üç başlık halinde incelenmiştir. Sonraki bölümde ise Türkiye üzerine gerçekleştirilmiş uygulamalı çalışmalar özetlenmiştir. İlerleyen bölümlerde çalışmanın uygulamasında kullanılan veri ve sonrasında analizde kullanılan yoğunlaşma katsayısı analizi yöntem kısmında açıklanmıştır. Bulgular kısmında seçilmiş üretim yatırım ve teşvik verileri, ithalat ve ihracat verileri ve finansal veriler açısından gerçekleştirilen yoğunlaşma katsayısı analizi sonuçları değerlendirilmiştir. Son bölüm ise genel bir değerlendirmeden oluşmaktadır.

2. TÜRKİYE’DE BÖLGESEL KALKINMA

Türkiye’de bölgesel kalkınma politikaları; 1923-1950 dönemi, 1950-1960 dönemi, 1960 yılından sonraki dönemi olmak üzere üç dönem halinde incelenebilir.

2.1. 1923-1950 Dönemi Bölgesel Kalkınma Politikaları

Türkiye 1923’ten günümüze kadar olan süreçte bölgesel politikalarda önemli değişimler yaşamıştır. 1923-1931 dönemi kuruluş

dönemi olarak adlandırılan dönem İzmir İktisat Kongresinin yapıldığı sanayi bakımından avantajlı sayılabilecek bölgelerden başlamak şartıyla ulusal ekonominin oluşturulmaya çalışıldığı dönemdir. Sanayi planları ve yayılma politikası dönemi olarak nitelenen dönem 1933 ve 1939 yıllarını kapsayan dönemdir (Akarçay, 2009: 29). Bu bağlamda Türkiye’de planlama fikri 1930’lu yıllarda hazırlanan sanayi planları ile başlamış, Devlet Planlama Teşkilatının kurulduğu tarihten günümüze kadar on adet Beş Yıllık Kalkınma Planı hazırlanmış ve uygulamaya konulmuştur (Takım, 2011: 155). Özellikle 1934’te yürürlüğe giren Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı’nın amacı, hammaddesi Türkiye’de bulunduğu halde üretilmeyip ithal edilen tüketim mallarının yurt içinde üretimini sağlamaktır. Dokuma, maden işleme, kâğıt, cam, çimento ve kimya sanayilerini kapsayan bu plan bir sanayi yatırım programı seklindedir.

1934–1938 yıllarını kapsayan Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı döneminde daha yüksek maliyetli olmasına rağmen yatırımları Anadolu’ya yaymak için İstanbul ve İzmir dışında 20 fabrika açılması öngörülmüştür. Plan döneminde Bakırköy Bez Fabrikası (1934), Keçiözümlü Kükürt Fabrikası (1934), Kayseri Bez Fabrikası (1935), Paşabahçe Cam Fabrikası (1935), Zonguldak Türk Antrasit Fabrikası (1935), Çubuk Barajı (1936), İzmit Birinci Kağıt Fabrikası (1936), Nazilli Basma Fabrikası (1937), Ereğli Bez Fabrikası (1937), Gemlik Suni İpek Fabrikası (1938), Bursa Merinos Fabrikası (1938), Divriği Demir Madeni İşletmesi (1938) açılmıştır. Plan’ın finansmanı, Sovyetler Birliği’nden alınan krediler, iç borçlanma ve her yıl bütçeden ayrılacak ödeneklerle sağlanmıştır. Birinci Beş Yıllık Sanayi Planının başarılı olması üzerine İkinci Beş Yıllık Sanayi Planı’nın hazırlıklarına başlanmıştır, elektrik, madencilik, limanlar, ev eşyaları, toprak, gıda vb. üretimi için 100 fabrika açılması hedeflenmiştir. Bu Plan’da hammaddesi Türkiye’de bulunan, fazla sermaye ve teknik gerektirmezsiniz üretilerek ihraç edilebilen sanayi ürünlerinin geliştirilmesi düşünülmüştür. İkinci beş yıllık planın finans kaynakları ise İngiltere’den sağlanmıştır. Ancak II. Dünya Savaşı’nın başlaması sebebiyle plan uygulanamamıştır. 1923–1938 yılları arasında ülkenin ulusal ekonomisini geliştirme çabalarına paralel çeşitli bankaların kurulması faaliyetleri gerçekleştirilmiştir. Örneğin 1924 yılında İş Bankası ve Sınai Maadin Bankaları, 1930 yılında Merkez Bankası, 1933 yılında Sümerbank ve İller Bankası, 1935 yılında Etibank, 1938 yılında Halk Bankası kurulmuştur (Cilavdaroğlu, 2008: 30).

1929 Büyük Buhranın Türkiye’yi etkilemesi I. ve II. Sanayi planları dönemi olan 1933-1939 yıllarına denk gelmiştir. Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı döneminde toprak reformu yapılarak tarıma teşvik sağlanmış ayrıca hammaddesi yurtiçinde bulunan malları işleyecek sanayi kuruluşları ile devletçe finanse edilmesi mümkün olan kuruluşların kurulmasına öncelik verilmiştir. Birinci Beş Yıllık Sanayi Planının başarılı uygulaması ve hedeflere ulaşılması üzerine 1938 yılında İkinci Beş Yıllık Sanayi Planı

hazırlanmıştır. Bu planın uygulanacağı yıllarda II. Dünya Savaşı'nın başlamış olması, devletin savaş ekonomisine uygun bazı önlemler almasına yol açmıştır. II. Dünya Savaşı dönemine, olası bir tehlikeye karşı savaş ekonomisi uygulanmıştır. Bu çerçevede, hükümete, olağanüstü şartlarda fiyat saptama, özel işletmelere el koyma, zorunlu çalıştırma gibi araçlarla, ekonomiye doğrudan müdahale yetkisi veren ve 1940'da çıkarılan Milli Koruma Kanunu ile devlet gelirlerini artırmak için Varlık Vergisi Kanunu yetkileri verilmiştir. Varlık Vergisi Kanunu ise 1942 yılında gördüğü aşırı tepkiler nedeniyle yürürlükten kaldırılmıştır (Özyücel, 2008: 12-13).

1923-1950 yılları arasındaki 27 yıllık dönemde, özellikle demiryollarının millileştirilmesi ve Doğu Anadolu'ya doğru yayılması için büyük çaba harcanmış, 1933-1939 yılları arasında uygulanan sanayi planları ile de İktisadi Devlet Teşekkülleri'ne ait fabrikaların Batı Anadolu'dan başlayarak tüm yurda yayılmasına özen gösterilmiştir. Ancak bu çabalar, Batı Anadolu ile Doğu Anadolu arasında gelişmişlik farkının ortaya çıkmasını engelleyememiştir. Özellikle özel sektöre ait işletmelerin polarizasyona bağlı olarak başta İstanbul olmak üzere, Batı Anadolu kentlerinde toplandıkları görülmektedir. Ankara'nın başkent olarak seçilmesi, özellikle Marmara Bölgesine ve Batı Anadolu'ya doğru yönelen nüfus akımının önüne bir duvar örerek, farklılığın daha da artmasını önlemiştir (Yardımcıoğlu, Kocamaz ve Sezal, 2012: 381).

2.2. 1950-1960 Dönemi Bölgesel Kalkınma Politikaları

1950-1960 arasındaki dönemde, plan fikrinden oldukça uzaklaşmıştır. 1960 yılında, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki Kamu İktisadi Teşekküllerine ait işletmelerin %10'unu oluştururken, aynı dönemde özel sektör dahil olmak üzere ülkedeki tüm işletmelerin ancak %7.6'sının bu iki bölgede bulunduğu bilinmektedir (Özyücel, 2008: 13-14).

Genel olarak özel sektörün desteklendiği bu dönemde, bölgesel politikaların olmamasının yarattığı boşluğun da etkisiyle, özel sektör yatırımları görece olarak daha gelişmiş olan İstanbul ve civarında yoğunlaşmıştır (Elmas Arslan, 2008: 173). Bu dönemde önemli sayılabilecek planlama adımları atılmamıştır.

2.3. 1960 Yılından Sonra Bölgesel Kalkınma Politikaları

1960 sonrası kalkınma politikalarını içeren dönem "Planlı Dönem" olarak adlandırılmıştır. Çünkü 1960 yılında Devlet Planlama Teşkilatı kurulmuş ve 1963 yılından itibaren de Beş Yıllık Kalkınma Planları uygulanmaya başlanmıştır. Bu bağlamda Türkiye'de hazırlanan ilk bölgesel planlama projesi Doğu Marmara Planlama Projesi'dir. Bu proje 1960 yılından başlanıp 1964 yılında tamamlanmıştır (Baykal, 2010: 68).

1960 ve 1980 yılları arasında dört tane beş yıllık kalkınma planı yapılmıştır. 1960 ve 1980 arası dönemde yapılan dört tane Beş Yıllık Kalkınma Planı'ndan gerçekleşme oranı en yüksek plan, hedeflenen ve gerçekleşenler açısından İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı olmuştur. Genel olarak 1960'larda "sosyal planlama" olgusu öne çıkarken, 1970'lerde "ekonomik büyüme" daha öncelikli bir hedef olarak plancuların önüne gelmiştir (Ekiz ve Somel, 2005: 13)

Türkiye'de 1980'li yıllardan itibaren dış dünya ile ekonomik, sosyal ve siyasal alanlarda uyum sağlayabilmek için çaba sarf edilmektedir. Her alanda olduğu gibi bölgesel kalkınma politika araçlarında da gecikmeli olarak da olsa uyum sağlama konusunda adımlar atılmaktadır. Özellikle Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne adaylık statüsünün kesinleştiği 10-11 Aralık 1999 Helsinki Zirvesi'nden başlayarak ve müzakerelerin başladığı 2005 yılından itibaren ivme kazanarak, bölgesel politikalar konusunda birçok köklü adımlar atılmıştır. (Keskin ve Sungur, 2010: 272).

2006-2010 döneminde, DPT'nin Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü koordinasyonunda yürütülmekte olan "Bölgesel Politika ve Yapısal Araçların Koordinasyonu" bölümünün tarama sürecine ilişkin çalışmalar ilgili kurum ve kuruluşlarla eşgüdüm içinde tamamlanmıştır. Bu çerçevede Brüksel'de 11-12 Eylül 2006 tarihlerinde Tanıtıcı Tarama Toplantısı, 9-10 Ekim 2006 tarihlerinde Ayrıntılı Tarama Toplantısı ve 13 Kasım 2006 tarihinde Teknik Toplantı gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne (AB) 2007-2013 döneminde aday ülkelere sağladığı Katılım Öncesi Mali Araç Kırsal Kalkınma Bileşeni (IPARD) kapsamında kullanılan kırsal kalkınma fonlarından yararlanmak için IPARD Programı hazırlık çalışmaları önem kazanmıştır. IPARD Ajansı'nın kuruluş yasası Türkiye Büyük Millet Meclis'inde (TBMM) Mart 2007'de kabul edilmiştir. Ajansın akreditasyonuna yönelik teknik çalışmalar, Türkiye-AB Katılım Öncesi Mali İşbirliği Programlaması kapsamında proje destekleri ile sürdürülmektedir. Bu dönemde bölgesel politikalara bir temel oluşturmak üzere Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) bünyesinde Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü'nün faaliyetleri devam etmiştir. Bu çalışma ile Genel Müdürlüğün faaliyetlerinin ve farklı bölgesel politika araçlarının tanıtılması amaçlanmıştır. Özellikle bu kapsamda bölgelerin ekonomik ve sosyal kalkınmasını desteklemek amacıyla yeterli bütçe olanaklarına sahip farklı uygulamalar kullanılmıştır. Bu uygulamalar; "AB Destekli Bölgesel Kalkınma Programları", "Bölgesel Kalkınma Ajansları", "KÖYDES (Köylerin Altyapısının Desteklenmesi Projesi)" ve "BELDES (Belediyelerin Altyapısının Desteklenmesi Projesi)"tir. Diğer taraftan bölgesel kalkınma planları hazırlanmış, eşleştirme projeleri önem kazanmış ve çeşitli istatistikî araştırmalar gerçekleştirilmiştir (Akşahin, 2008: 102-103).

Türkiye’de 2014 – 2018 yılları arasını kapsayan onuncu kalkınma planı konu ile ilgili en güncel plandır. Onuncu Kalkınma Planında ülkemizin ekonomik ve sosyal kalkınma süreci bütüncül, kapsayıcı ve çok boyutlu bir bakış açısıyla ele alınmış; insan odaklı kalkınma anlayışı benimsenmiştir. Onuncu Kalkınma Planında daha önceki planlardan farklı olarak “Öncelikli Dönüşüm Programları” adıyla 25 adet özel uygulama programı yer almaktadır. Bu bağlamda programın yapısal ayaklarından ilk beşi üretimde verimliliğin artırılması, ithalata olan bağımlılığın azaltılması, yurtiçi tasarrufların artırılması ve israfın önlenmesi, İstanbul Uluslararası finans merkezi programı ve kamu harcamalarının rasyonelleştirilmesi şeklindedir.

3. LİTERATÜR TARAMASI

Literatürde bölgesel kalkınma üzerine çok farklı bakış açılarına sahip çalışmalara rastlanmaktadır. Bu çalışmada taranan literatür, yöntem olarak yoğunlaşma katsayısı analizi kullanan çalışmalardan oluşmaktadır.

Karakayacı (2010) çalışmasında imalat sanayi açısından kümeleşme eğilimi gösteren bölgelerde ekonomik büyümenin ve girişimci aktivitelerinin belirlenmesinde kümeleşme eğilimlerinin rolünü belirlemeyi amaçlanmıştır. İlgili çalışmada imalat sanayi açısından kümeleşme eğilimi yüksek bölgelerde ve kümeleşme eğilimi düşük bölgelerde, ekonomik büyüme ve girişimci aktiviteleri/davranışları üzerine kümeleşmenin etkileri karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Çalışmada iki aşamalı bir yöntem izlenmiştir. Birinci aşamada, imalat sanayi istihdam verileri ve firma sayıları gibi değişkenler ışığında yoğunlaşma katsayısı analizi yapılmıştır. Yoğunlaşma katsayısı analizi sonucunda, imalat sanayi açısından illerin yoğunlaşma düzeyi belirlenmiştir. İkinci aşamada ise, analiz sonucunda elde edilen veriler ışığında imalat sanayi açısından yoğunlaşma katsayısı yüksek bir bölgede ve yoğunlaşma katsayısı düşük bir bölgede, alan çalışması ve ikincil kaynaklardan elde edilen veriler ışığında, sanayi kümelerinin ekonomik büyüme ve girişimci aktiviteleri/davranışları üzerindeki etkileri istatistikî olarak analiz edilmiştir. İlgili çalışmada yapılan analizler sonucunda kümeleşme eğilimi yüksek sanayi kümeleri, kümeleşme eğilimi düşük sanayi bölgelerine göre gerek firma ekonomik performansı gerekse girişimcilik aktiviteleri ve girişimcilik davranışlarına daha fazla katkı sağladığı ifade edilmiştir.

Gündem ve Acar (2011), çalışmasında Türkiye imalat sanayindeki bölgesel uzmanlaşmaları saptamak amacıyla istihdam verileri yanında firma sayısı verileri kullanılmış ve piyasa yoğunlaşmasının bozucu etkileri araştırılmaya çalışılmıştır. İlgili çalışmada Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2003-2008 dönemini kapsayan Türkiye imalat sanayi 'yerel birim sayısı' ve 'istihdam' verileri kullanılmıştır. Veriler, NUTS 2 bölge düzeyi ve Nace Rev. 1.1 iki basamaklı endüstri sınıflamasına göre hazırlanmıştır. Bölgesel uzmanlaşma endeksi kullanılmıştır. Söz edilen çalışmanın analizleri sonucu,

incelenen dönemlerde bölgeler itibariyle en yüksek uzmanlaşma düzeyine sahip sektörlerde piyasa yoğunlaşması olduğu sonucuna varılmıştır.

Karaalp ve Erdal (2012), çalışmasında, sanayileşmenin belirli bölgelerde yığılması ve komşu illerin büyümesinin, iller arasındaki gelir farklılıklarına etkisi, iki çelişen hipotez çerçevesinde (“yayıma etkisi” ve “geri bırakma etkisi”) araştırılmaktadır. Öncelikle Türk imalat sanayindeki yığılma katsayıları üretim, katma değer ve istihdam verileri kullanılarak Herfindahl Endeksi, Gini Katsayısı ve Yoğunlaşma Katsayısı yöntemleriyle hesaplanmış, daha sonra iller arasındaki beta yakınsama, panel veri yöntemi ile analiz edilmiştir. 73 il arasında yapılan analiz sonuçları, zamanla iller arasındaki gelir farklılıklarının azaldığını, yığılmanın bu süreci yavaşlattığını fakat komşu illerin büyümesinin bu süreci hızlandığını göstermiştir. Daha homojen bir grup olan 7 coğrafi bölge alt örneklemelerinde yapılan analizlerde ise, bölge içindeki belirli illerin sanayileşmesinin yakınsamayı olumlu etkilediği bulunmuştur.

Manavgat ve Saygılı (2014), çalışmasında Ege Bölgesi’ndeki endüstriyel faaliyetlerin coğrafi ve sektörel yoğunlaşması, Türkiye İstatistik Bölge Birimleri Sınıflandırması Düzey 2 dikkate alarak, üç alt bölge için (TR31,TR32,TR33) analiz edilmektedir. Yoğunlaşan sektörlerin belirlenmesinde, TÜİK 2001 “Yıllık İmalat Sanayi İstatistikleri” ve TÜİK 2009 “Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistiklerinden” yararlanılmış Yoğunlaşma Katsayısı Analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada sektörel yoğunlaşmanın belirlenmesinin yanı sıra yoğunlaşma dinamiğini etkileyen faktörler, Ege Bölgesi’nin Düzey 2’de yer alan alt bölgeleri kapsamında karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir.

Seçilmiş (2014), çalışmasında Türkiye’de Kültürel ve Yaratıcı Endüstrilerin (KYE) örgütlenmesi incelenmiştir. İlgili kapsamda firma ve işgücü bazında yoğunlaşma katsayıları hesaplanmıştır. Ayrıca, çalışmada Birleşik Krallık Kültür, Medya ve Spor Dairesi (DMCS) sınıflandırması 2013 sürümü esas alınmıştır. Bu sınıflandırmadaki yaratıcı sektörler; Yayımcılık, Yazılım ve Programlama, Tasarım ve Moda Tasarımı, Mimarlık, Reklamcılık ve Pazarlama, Fotoğrafçılık ve Diğer Faaliyetler, Sinema Filmi ve Video, Eğlence ve Sanat, Radyo ve Televizyon, Müzik ve Kültürel Eğitimden oluşmaktadır. Çalışmada kullanılan veri seti, TÜİK Kültür İstatistikleri, TÜİK Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri, Gelir İdaresi Başkanlığı verileri, Sosyal Güvenlik Kurumu İstatistik Yıllıklarıdır. Çalışmanın ilk etabında yaratıcı kümelerin tespiti için ilgili endüstrilerde faaliyet gösteren firmalara odaklanılmış ve Türkiye’nin illeri için Yoğunlaşma Katsayıları hesaplanmıştır. Çalışmada yapılan analizler değerlendirildiğinde Türkiye’de KYE’de uzmanlaşan 11 il tespit edilmiş fakat Türkiye’de KYE’nin görece olarak gelişmediği ifade edilmiştir.

4. VERİ

Bölgesel kalkınmada etkili olan faktörlerin incelenmesi amacıyla bu çalışmada kullanılan verilerin tanıtımının yapılması gereklidir. İlgili veriler, bölgesel veriler ve finansal veriler olmak üzere iki ayrı şekilde analize dahil edilmiştir. Ayrıca bölgesel veriler kendi içerisinde üretim yatırım, teşvik verileri ve ithalat ve ihracat verileri olmak üzere iki ayrı gruba bölünmüştür. Çalışma dönemi veri kısıtı altında 2006 – 2014 olarak belirlenmiş olup veriler yıllık frekanstadır. Çalışmanın gerçekleştirildiği dönemde, sonraki yıllara ait veriler yayınlanmadığından çalışmanın aslına sadık kalınarak çalışma dönemi için 2014 yılı son yıl olarak kabul edilmiştir. Analizde kullanılan veriler aşağıda belirtilmiştir. Tablo 1’de yoğunlaşma katsayısı analizinde kullanılan veriler ve yararlanılan kaynaklar incelenebilir.

Tablo 1. Yoğunlaşma Katsayısı Analizinde Kullanılan Veriler ve Yararlanılan Kaynaklar

Veri Grupları	Veri Adı	Kaynak	
Bölgesel Veriler	Bitkisel Üretim Değeri	Türkiye İstatistik Kurumu	
	Üretim, Yatırım ve Teşvik Verileri	Canlı Hayvan Değeri	Türkiye İstatistik Kurumu
		Hayvansal Ürünler Değeri	Türkiye İstatistik Kurumu
		Kamu Yatırımları	Kalkınma Bakanlığı
		Yatırım Teşvikleri	Ekonomi Bakanlığı
		Tarım ve Ormancılık İhracatı	Türkiye İstatistik Kurumu
	İthalat ve İhracat Verileri	Madencilik ve Taşocakçılığı İhracatı	Türkiye İstatistik Kurumu
		İmalat İhracatı	Türkiye İstatistik Kurumu
		Toptan ve Perakende Ticaret İhracatı	Türkiye İstatistik Kurumu
		Tarım ve Ormancılık İthalatı	Türkiye İstatistik Kurumu
		İmalat İthalatı	Türkiye İstatistik Kurumu
		Toptan ve Perakende Ticaret İthalatı	Türkiye İstatistik Kurumu
		Finansal Veriler	Tasarruf Mevduatı
	Resmi Kuruluşlar Mevduatı		Türkiye Bankalar Birliği
Ticari Kuruluşlar Mevduatı	Türkiye Bankalar Birliği		
Diğer Kuruluşlar Mevduatı	Türkiye Bankalar Birliği		
Döviz Tevdiat Hesapları	Türkiye Bankalar Birliği		
İhtisas Kredileri/Tarım	Türkiye Bankalar Birliği		
İhtisas Kredileri/Mesleki	Türkiye Bankalar Birliği		
İhtisas Kredileri/Diğer	Türkiye Bankalar Birliği		
İhtisas Dışı Krediler	Türkiye Bankalar Birliği		

Bitkisel üretim değeri, o yıl içinde Türkiye’de üretilen tarla ürün, sebze ürün, meyve ürün, örtüaltı tarım, süs bitkileri, organik tarım, gübre değerlerini kapsamaktadır (<http://www.tuik.gov.tr>, E.T. 05.05.2015).

Canlı hayvan değeri, o yıl içinde Türkiye’de büyükbaş, küçükbaş, tek tırnaklılar ve kümes hayvanlarını kapsamaktadır (<http://www.tuik.gov.tr>, E.T. 05.05.2015).

Hayvansal üretim değeri, o yıl içinde Türkiye’de üretilen et, süt, deri, yapağı, kıl, tiftik, arıcılık, ipekböcekçiliği, beyaz et ve yumurtayı kapsamaktadır (<http://www.tuik.gov.tr>, E.T. 05.05.2015).

Kamu yatırımları, mülkiyeti özel şahıslara ait ve genel olarak kar amacına dönük yatırımlar özel yatırım olarak alınırken, mülkiyeti kamuya ait ve genel olarak kamu hizmeti amacına dönük yatırımlar olarak tanımlanmaktadır (Şen Erişkin, 2013: 9).

Yatırım Teşvikleri, bir yatırımın maliyetini veya potansiyel karını etkileyerek veya yatırımla ilgili risklerini değiştirerek yatırımın büyüklüğünü, bölgesini ve sektörünü etkilemek için hazırlanan hükümet önlemleridir (Özdaş, 2009: 10).

Toptan ve Perakende Ticaret İthalatı ve İhracatı verileri, Türkiye’deki ve Niğde’deki toptan ve perakende dış ticaret verilerini oluşturmaktadır.

Tarım ve ormancılık ihracatı, Türkiye’nin başlıca ihraç ettiği tarım ürünleri; İncir ve incir ürünleri, Fındık ve fındık ürünleri, Kuru üzüm, Kayısı ve kayısı ürünleri, Meyve ve meyve ürünleri, Pamuk ve tekstil ürünleri, Antep fıstığı, Mercimek ve çeşitleri, Kebere, Buğday ve buğday ürünleri, Sebze ve sebze ürünleri, Cevizden oluşmaktadır (<http://www.tarim.gov.tr> E.T. 30.04.2015). Ormancılık alanında ihraç edilen ürünler; kereste, mobilya, ağaç ürünlerinden oluşmaktadır (<http://www.baka.org.tr> E.T. 30.04.2015).

Madencilik ve Taşocakçılığı ihracatı, Türkiye’nin ihraç ettiği madenler; Doğal taş (Mermer-traverten ham, kabaca yontulmuş veya blok, İşlenmiş mermer, İşlenmiş traverten, İnşaata elverişli diğer işlenmiş taşlar ve İşlenmiş granit), Bakır, Krom, Çinko, Tabii Boratlar ve Konsantreleri, Kurşun, Feldspat, Ferrokrom, Manyezit, Alçı Taşı, Alçılar, Kuvars, Kuvarzit’ten oluşmaktadır (<http://www.immib.org.tr>, E.T. 02.05.2015). Niğde ilinde ise mikronize kalsit ihracatı yapılmaktadır (Niğde Yatırım Destek Ofisi Koordinatörlüğü, 2014: 9).

İmalat ihracatı, Türkiye’nin imalat sanayi alanında ihraç ettiği ürünler; Dokuma ve tekstil ürünleri, Bitkisel ve hayvansal yağlar, Unlu mamuller, Plastik maddeler, Orman ürünleri, Kimyasal maddeler, Demir-çelik ürünleri, Madeni eşyalar, Ev eşyaları, Şeker, Lastik ve Çimentodan oluşmaktadır.

Tarım ve ormancılık ithalatı, Türkiye’nin başlıca ithal ettiği tarım ürünleri; Çay, Kahve, Muz, Pirinç, Kauçuktur.

İmalat ithalatı, Türkiye’nin imalat sanayi sektöründe ithal ettiği ürünler; Sanayi ham maddeleri, İlaç, Boya, Madeni yakıtlar, Yağlar ve Suni gübrelerdir.

Tasarruf mevduatı, gerçek kişiler tarafından bu nam altında açtırılan ve ticari işlemlere konu olmayan mevduattır (4389 sayılı Bankacılık kanunu, madde 10-2b).

Resmi Kuruluşlar Mevduatı, Genel ve katma bütçeli daire ve kurumların, yerel yönetimlerin, mahkemelerin, savcılıkların, icra ve iflas dairelerinin, tereke hakimlerinin mevduatıdır (TCMB Mevduatın Vade ve Türleri ile Katılma Hesaplarının Vadeleri Hakkında Tebliğ, Sıra No: 2002/1).

Ticari Kuruluşlar Mevduatı, Gerçek kişilerin ticari işletmelerine, her çeşit ortaklıklara, kamu iktisadi teşebbüsleri ile bunlara ait müesseselere, bağlı ortaklıklara, iştiraklere ve müesseselerin ve bağlı ortaklıkların işletmelerine, yerel yönetimlerin ticari işletmelerine, döner sermayeli kuruluşlara, vakıfların, derneklerin, sendikaların, birliklerin ve mesleki kuruluşların kurdukları veya katıldıkları ticari işletmelere, kooperatiflere, sigorta şirketlerine, emeklilik şirketlerine ve banka dışı diğer mali kesime ait hesaplar "Ticari Kuruluşlar" başlığı altında sınıflandırılır (Mevduat ve Katılım Fonlarının Vadeleri ve Türleri Hakkında Tebliğ, Sayı:2007/1, madde 9/1).

Diğer Kuruluşlar Mevduatı, Vakıflara, derneklere, birliklere, sendikalara, tasarruf ve yardımlaşma sandıklarına, elçilik ve konsolosluklara, uluslararası kuruluşların Türkiye'deki büro ve temsilciliklerine, fonlara, apartman yönetimine, noter teminat ve emanetine ait hesaplar ile mahkemeler, savcılıklar, icra ve iflas daireleri ve tereke hakimlikleri nezdindeki paralara ilişkin hesaplar ve mahkemelerce tevdi mahalli gösterilmek suretiyle yatırılan paralara ilişkin hesaplar "Diğer Kuruluşlar" başlığı altında sınıflandırılır (TCMB Mevduat ve Katılım Fonlarının Vadeleri ve Türleri Hakkında Tebliğ Sayı: 2007/1, madde 11/1).

Döviz Tevdiat Hesabı, Yurtiçi ve yurtdışında yerleşik kişilerin, ticari bankalarda açmış oldukları yabancı para cinsinden mevduata verilen isimdir (<http://www.bankalar.org>, E.T. 12.05.2015)

İhtisas Kredileri; Konut Kredileri, KOBİ Kredileri, İhracat Kredileri gibi bankaların belirli bir alana yönelik vermiş oldukları kredilerdir.

5. YÖNTEM

Belli bir bölge ya da ülke düzeyine göre stratejik sektörlerin belirlenmesinde ve sanayinin yoğunlaşma derecesinin ölçülmesinde temel alınan ölçüm yöntemi sektörel Yoğunlaşma katsayısının (Location Quotient-LQ-) hesaplanmasıdır. LQ genelde bir sektörün belli bir bölgedeki, mekandaki veya sektördeki yoğunlaşmasını ulusal ya da aynı bölgedeki toplam değerleri referans alarak ölçmektedir. Yoğunlaşma katsayısı aşağıdaki şekilde ifade edilebilir (Bayraktutan, Tüylüoğlu ve Özbilgin: 2012: 63):

$$LQ = (ei/et) / (Ei/Et)$$

Burada e_i , i sektörünün bölgedeki istihdamı; e_t , bölgedeki toplam istihdamı; E_i , i sektörünün ülkedeki istihdamı ve E_t , ülkedeki toplam istihdamı ifade etmektedir. Kullanılan denklem basit bir aritmetik hesaplamaya dayanmaktadır. Yoğunlaşma katsayısı 1'e eşit olduğu durumda ($LQ=1$), sektörün bölge içi yoğunluğu ülke ortalamasına eşit çıkmaktadır. Katsayının 1'den büyük olması durumunda ($LQ>1$) sektörün bölgede ülkeye göre daha yoğun faaliyet gösterdiği ve katsayının büyüklüğü oranında sürükleyici bir sektör olduğu yorumu yapılabilmektedir. Katsayının 1'den küçük olduğu durum ($LQ<1$) ise sektörün bölge ekonomisi içindeki ağırlığının nispeten az olduğunu ifade etmektedir (Bayraktutan, Tüylüoğlu ve Özbilgin, 2012: 63-64). LQ değeri hem istihdam verileri hem de karma değer verileri üzerinden hesaplanabilmektedir (Manavgat ve Saygılı, 2014: 2). Diğer bir ifade ile parasal tutarlarda kullanılarak yoğunlaşma ölçülebilmektedir.

6. BULGULAR

Yoğunlaşma katsayısı analizi seçilmiş üretim yatırım ve teşvik verileri, ithalat ve ihracat verileri ve finansal veriler açısından gerçekleştirilmiş olup üretim, yatırım ve teşvik değerleri açısından 2006 - 2014 yılları arası yıllık olarak Niğde bölgesinin Türkiye'ye kıyasla hangi alanlarda yoğunlaştığını gösteren yoğunlaşma analizi sonuçları Tablo 2'de incelenebilir. Tablo 2'de aynı zamanda 2006 -2014 yılları için ortalama rakamlarda bulunmaktadır. Tablo 2'de bitkisel üretim değeri, canlı hayvanlar değeri bileşenlerine incelendiğinde bu değerlerin yoğunlaşma katsayılarının ortalamalarının 1'den büyük olduğu görülmektedir. Buna göre Niğde bölgesinin Türkiye'ye oranla bu alanlarda yoğunlaştığı söylenebilir. Ancak, hayvansal ürünler değerinde 2010 ve 2013 yılları haricinde diğer yıllarda ve diğer bileşenlerde yoğunlaşma katsayısı 1 ve 1'den küçük olduğundan bu alanlarda yoğunlaşma olduğu söylenemez. Buna göre üretim yatırım ve teşvik bileşenleri içerisinde bitkisel üretim ve canlı hayvanlar değeri bölgesel kalkınmayı destekleyen unsurlardır.

Tablo 2. Üretim, Yatırım ve Teşvik Verileri Açısından Niğde İlinin Yıllara Göre Yoğunlaşma Katsayıları ve Öne Çıkan Bileşenler

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Ort.
Bitkisel Üretim Değeri	1,57	1,52	1,6	1,71	1,83	1,71	1,46	1,61	1,46	1,61
Canlı Hayvanlar Değeri	1,18	1,13	1,11	1,05	1,25	1,20	1,60	1,85	1,61	1,33
Hayvansal Ürünler Değeri	0,86	0,83	0,80	0,78	1,09	0,53	0,75	1,03	1,00	0,85
Kamu Yatırımları	0,09	0,13	0,15	0,13	0,17	0,35	0,19	0,20	0,24	0,18
Yatırım Teşvikleri	0,03	0,51	0,13	0,15	0,21	0,37	0,53	0,42	0,26	0,29

Tablo 3'te ithalat ve ihracat verileri açısından Niğde bölgesinin yıllara göre yoğunlaşma katsayısı ve öne çıkan bileşenler belirtilmiştir.

Tablo 3. İthalat ve İhracat Verileri Açısından Niğde İlinin Yıllara Göre Yoğunlaşma Katsayıları ve Öne Çıkan Bileşenler

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Ort.
Tarım ve Ormancılık İhracatı	0,21	2,06	1,28	3,23	1,55	2,13	3,32	5,19	3,55	2,50
Madencilik ve Taşocakçılığı İhracatı	4,86	6,62	5,75	4,39	4,73	7,38	13,9	4,6	4,64	6,32
İmalat İhracatı	1,23	1,00	1,21	1,39	1,14	1,51	1,39	1,38	1,27	1,28
Toptan ve Perakende Ticaret İhracatı	1,51	4,55	13,6	4,28	1,85	5,72	0,17	3,5	0,79	4,00
Tarım ve Ormancılık İthalatı	7,98	8,11	9,93	4,22	9,88	2,14	0,56	3,46	2,63	5,43
İmalat İthalatı	0,64	0,60	0,39	0,41	0,41	0,41	0,45	0,45	0,53	0,48
Toptan ve Perakende Ticaret İthalatı	0,95	1,94	0,18	0,35	1,01	1,78	0,27	0,5	1,79	0,97

Tablo 3'e göre yoğunlaşma katsayısı ortalamasının 1'den büyük ve en yüksek olduğu bileşenler sırasıyla madencilik ve taşocakçılığı ihracatı, tarım ve ormancılık ithalatı, toptan ve perakende ticaret ihracatı, tarım ve ormancılık ihracatı, imalat ihracatı, olduğu görülmektedir. Sözü geçen bileşenlerin Niğde bölgesinin kalkınmasında rolü olduğu söylenebilir. Ancak imalat ithalatı ile toptan ve perakende ticaret ithalatı açısından ortalama yoğunlaşma katsayısı değerlerinin 1'in altında olması bu değişkenlerin bölgesel kalkınmayı desteklemediğini ortaya koymaktadır.

Finansal Değerler açısından 2006 - 2014 yılları arası Niğde bölgesinin Türkiye'ye kıyasla hangi alanlarda yoğunlaştığını gösteren yoğunlaşma analizi sonuçları Tablo 4'te incelenebilir.

Tablo 4. Finansal Veriler Açısından Niğde İlinin Yıllara Göre Yoğunlaşma Katsayıları ve Öne Çıkan Bileşenler

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Ort.
Tasarruf Mevduatı	1,26	1,21	1,32	1,34	1,26	1,1	1,13	1,12	1,18	1,21
Resmi Kuruluşlar Mevduatı	0,79	0,86	1,06	1,32	1,36	1,9	1,69	1,49	1,53	1,33
Ticari Kuruluşlar Mevduatı	0,47	0,3	0,49	0,42	0,44	0,42	0,43	0,51	0,53	0,45
Diğer Kuruluşlar Mevduatı	0,72	0,87	0,51	0,36	0,34	0,48	0,47	0,66	0,59	0,56
Döviz Tevdiat Hesapları	0,71	0,72	0,61	0,65	0,64	0,56	0,65	0,52	0,53	0,62
İhtisas Kredileri/Tarım	5,71	6,27	5,4	4,46	4,88	5,21	0,74	5,88	5,73	4,92
İhtisas Kredileri/Mesleki	7,66	4,09	3,59	3,29	3,59	2,54	2,76	2,87	2,86	3,69
İhtisas Kredileri/Diğer	1,4	3,13	2,49	1,41	0,82	1,59	1,69	0,98	0,9	1,60
İhtisas Dışı Krediler	0,93	0,99	0,93	0,97	0,99	0,99	1,12	1,02	0,99	0,99

Tablo 4'te finansal verilerin yoğunlaşma katsayısı ortalamaları incelendiğinde tarım ihtisas kredileri, mesleki ihtisas kredileri, diğer ihtisas

kredileri, resmi kuruluşlar mevduatı ve tasarruf mevduatı, bileşenlerinin bölgede, ülke geneline göre daha fazla yoğunlaştığı söylenebilir. Buna göre ilgili bileşenlerin bölgesel kalkınma üzerinde katkısı vardır denebilir.

7. SONUÇ

Bölge ayrımı gerçekleştirilmeden uygulanacak homojen kalkınma hamleleri etkin kalkınma süreçlerine zemin hazırlamaz. Kalkınma sürecinde bölgesel farkların incelenmesi ve her bölgenin kendine özgü dinamikleri değerlendirilecek olursa kalkınma politikaları daha planlı şekilde belirlenebilir. Buna bağlı olarak her bölge için kalkınma sürecinde sağlayacağı katkı ve kalkınmadan alacağı pay farklı kalkınma bileşenlerinin bir ürünü olacaktır. Bu çalışmada bölgesel kalkınma konusunda hangi faktörlerin etkili olduğu Niğde bölgesi için incelenmiştir. Bu bağlamda 2006 – 2014 yılları arası esas alınarak yıllık frekanstaki bölgesel ve ulusal bir dizi veri dâhilinde yoğunlaşma katsayısı analizi gerçekleştirilmiştir. Yoğunlaşma katsayısı analizinden elde edilen sonuçlar Niğde bölgesinin ülke ekonomisine kıyasla hangi yönlerden daha yoğun faaliyette olduğunu ortaya koymaktadır. Yoğun faaliyetlerin bulunduğu alanlar ise bölgesel kalkınmanın sağlandığı alanlar olarak ifade edilebilir.

Yoğunlaşma katsayısı analizi bulguları değerlendirildiğinde yıllar itibariyle Niğde bölgesi için üretim, yatırım ve teşvik değeri yoğunlaşma katsayıları incelenmiş ve bitkisel üretim değeri ile canlı hayvanlar değerinin Türkiye'ye oranla Niğde'de daha yoğun olduğu sonucuna varılmıştır. Buna göre ilgili faktörler açısından bölgesel kalkınma sağlandığı söylenebilir. Ancak hayvansal ürünler değeri, kamu yatırımları ve bölge açısından önemli bir faktör olan yatırım teşvikleri için benzer bir yoğunluk tespit edilememiştir. Niğde bölgesinin ithalat ve ihracat değeri incelendiğinde ise tarım ve ormancılık ithalatı ve ihracatı, imalat ihracatı, madencilik ve taşocakçılığı ihracatı, toptan ve perakende ticaret ihracatının genel itibariyle Niğde bölgesinde Türkiye'ye kıyasla daha yoğun olduğu sonucuna varılmıştır. Niğde bölgesine ilişkin finansal değerler yıllara göre incelendiğinde ise tasarruf mevduatı, resmi kuruluşlar mevduatı, tarım ihtisas kredileri, mesleki ihtisas kredileri, diğer ihtisas kredilerinin genel itibariyle ülke ekonomisine kıyasla daha yoğun olduğu ve bölgesel kalkınmaya katkı sağladığı sonucuna varılmıştır.

Elde edilen tüm sonuçlar bölgesel kalkınma açısından Niğde bölgesini örnek olarak gerçekleştirilen bir dizi analizin ürünüdür. Ancak bu çalışma sınırlı bir süre, sınırlı veri seti ve uygulama için seçilen yöntemlerin sınırları içindeki sonuçları yansıtmaktadır. Farklı dönemlerin analize dahil edilmesi ve gecikmeli etkileri değerlendiren ekonometrik yöntemlerle analiz yapılması konu ile ilgili etkileşimlerin daha farklı boyutlarını ortaya koyması açısından yardımcı olabilir. Bu ise yeni çalışmaların konusunu oluşturulacaktır.

KAYNAKÇA

Akarçay, P. (2009). *Cumhuriyet'ten Günümüze Trakya'da Bölgesel Kalkınma Politikaları ve Bölgesel Kalkınma Ajansı*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.

Akşahin, S.B. (2008). *Avrupa Birliği'nin Bölgesel Politikası, Yapısal Araçların Koordinasyonu ve Türkiye'nin Uyumunu*, Yayınlanmamış AB uzmanlık tezi, T.C. Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, Ankara.

Bankacılık kanunu, Sayı: 4389.

Baykal, N. (2010). *Türkiye'de Bölgesel Kalkınma Açısından Kalkınma Ajanslarının Misyonu: Kayseri Örneği*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.

Bayraktutan, Y., Tüylüoğlu, Ş. ve Özbilgin, M. (2012). Lojistik sektöründe yoğunlaşma analizi ve lojistik gelişmişlik endeksi: Kocaeli örneği. *Uluslararası Alanya İşletme Dergisi*, Yıl:2012, C:4, S:3, 61-71.

Cilavdaroğlu, A. A. (2008). *Bölgesel Kalkınma Ajansları, Türkiye'de Kuruluş ve İşleyiş Sorunları*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Ekiz, C. ve Somel, A. (2005). Türkiye'de planlama ve planlama anlayışının değişimi. *Ankara Üniversitesi SBF-GETA Tartışma Metinleri*, No. 81.

Elmas Arslan, G. (2008). Türkiye açısından bölge kalkınma ajansları uygulamasının değerlendirilmesi. *Ekonomik Yaklaşım*, Özel Sayı, Cilt: 19, 165-183.

Keskin, H. ve Sungur O. (2010). Bölgesel politika ekseninde yaşanan dönüşüm: Türkiye'de kalkınma planlarında bölgesel politikaların değişimi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:21, 271-293.

Manavgat, G. ve Saygılı, F. (2014). Ege bölgesinde endüstriyel faaliyetlerin coğrafi yoğunlaşması üzerine bir analiz. *Türkiye Coğrafyacılar Derneği Uluslararası Kongresi Bildiriler Kitabı (4-6 Haziran 2014) içinde (s.1-12)*.

Özdaş, Y. (2009). *Türkiye'de Uygulanan Yatırım Teşvikleri ve Diyarbakır Bölgesinde Bir Araştırma*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Özyücel, M. (2008). *Avrupa Birliği Uyum Sürecinde Türkiye'de Uygulanan Bölgesel Kalkınma Politikaları*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Şen Erişkin, S. (2013). Yıllık kamu yatırım programı tekliflerinin hazırlanması, uygulanması ve raporlanması süreci, *Mali Hizmetler Uzmanlığı Araştırma Raporu*, Ankara.

Takım, A. (2011), Türkiye'de 1960-1980 yılları arasında uygulanan kalkınma planlarında maliye politikaları. *Maliye Dergisi*, Sayı: 160, 154-176.

TCMB Mevduat ve Katılım Fonlarının Vadeleri ve Türleri Hakkında Tebliğ, Sayı: 2007/1.

TCMB Mevduatın Vade ve Türleri ile Katılma Hesaplarının Vadeleri Hakkında Tebliğ, *Sıra No: 2002/1*

Yardımcıoğlu, M., Kocamaz H. ve Sezal, N. (2012). *Türkiye'de Günümüze Kadar İzlenen Bölgesel Kalkınma Politikaları ve Kalkınma. II. Bölgesel Sorunlar ve Türkiye Sempozyumu kitabı içinde (381-395)*, Kahramanmaraş.

<http://www.baka.org.tr>

<http://www.immib.org.tr>

<http://www.tuik.gov.tr>

<http://www.tarim.gov.tr>

EXTENDED SUMMARY

Purpose

The increase in the debate of regional development policies created a big discussion on the basics of the topic. It is a challenging reveal process to find out the dynamics and motivation behind regional development. Starting with the historical regional development policies, this study separates Turkish regional development in to three basic period to find out motivations and dynamics behind it. These periods are 1923 – 1950, 1950 – 1960 and 1960 to today. With the theoretical background this study aims to define the dynamics of regional development in terms of production and investment incentive data, import and export data and financial sector data separately. The second purpose can be expressed as to find out differences and similarities between different types of data on behalf of regional development.

Methodology

Location Quotient (LQ) is a highly employed methodology to find out the concentration of a selected industry of a selected region with regarding to national industry. While this methodology focuses on employment data, financial factors can also help to calculate the concentration of the sector financially. Basic equation of LQ can be defined as $(e_i/e_t) / (E_i/E_t)$. e_i is a regional financial factor of the sector, and it is a total financial factor of the region, E_i is a related sector national financial factor, and E_t is a total financial factor. While the calculated value is greater than 1 ($LQ > 1$) then the sector operates more intensively than the country. This case can be defined as sector supports regional development. If the calculated value is smaller than 1 ($LQ < 1$) then the sector is not able to operate intensively. This case can be defined as sector does not support regional development. The data of the study is classified as production and investment incentive data, import and export data and financial sector data by the literature support. While crop production value, livestock value, animal production value, public investments, investment incentives can be defined as production and investment incentive data; wholesale and retail trade import and export data, agriculture and forestry exports, mining and quarrying exports, manufacturing exports, agriculture and forestry imports, manufacturing imports is grouped in to import and export data. Financial data of the study is individual customer deposits, official deposits, commercial deposits, institutional deposits, foreign exchange deposits, specialized loans. Annual regional and national accounts are investigated for 2006 – 2014 period by LQ analysis.

Findings

According to the results of analysis, its revealed that niğde province has more intensive activities that supports regional development on mining and quarrying exports, agriculture and forestry import, agricultural specialization credits, wholesale and retail trade exports, vocational specialization credits, agriculture and forestry exports, crop production value, official institution deposits, livestock value, manufacturing exports, savings deposits while compared to the country's economy. Nevertheless, regional development is not supported in terms of animal products value, public investments and investment incentives. Besides manufacturing imports and wholesale and retail trade imports are import and export data that does not support regional development too. Similarly commercial deposits, institutional

deposits and foreign exchange deposits does not support regional development either.

Conclusion and Discussion

Every region should be evaluated by its own dynamics in terms of regional development. For a successful regional development policy, the policy makers should find out the each regions weaknesses and strengths. Location quotient is a very appropriate methodology to reveal regional panorama with depending to selected data. Upon evaluation of the results of the location quotient analysis, the concentration coefficients of production, investment and incentive values for the Niğde region are examined over the years and it was concluded that the values of vegetable production and livestock are more intense in Niğde in comparison to other cities of Turkey. According to this, it can be said that regional development has taken place in terms of the related factors. However, a similar intensity has not been detected for investment incentive which is an important factor in terms of the value for animal products, public investments and the region. Upon examining the import and export value of Niğde region, it is concluded that agriculture and forestry import and export, manufacturing exports, mining and quarrying exports, wholesale and retail trade exports are generally more intense in Niğde than the rest of the cities in Turkey. When the financial values of the Niğde region are examined in accordance with the years, it is concluded that saving deposits, deposits of official institutions, agricultural specialized credits, professional specialized credits and other specialized credits are generally more intense compared to the national economy and they contribute to regional development.